Dottorato di ricerca in *Scienze dell'Antichità e Archeologia*

Prova scritta : 1.9.2025

Busta 2

- Xen. *Anab.* II.5.1-8
- Soph. *Oed. Col.* 720 -60
- Plin. Pan. 85-6
- Hor. C. 4.8

8

Donarem pateras grataque commodus,
Censorine, meis aera sodalibus,
donarem tripodas, praemia fortium
Graiorum, neque tu pessima munerum
ferres, divite me scilicet artium
quas aut Parrhasius protulit aut Scopas,
hic saxo, liquidis ille coloribus
sollers nunc hominem ponere, nunc deum:

sed non haec mihi vis, nec tibi talium
res est aut animus deliciarum egens.
gaudes carminibus; carmina possumus
donare et pretium dicere muneri.

non incisa notis marmora publicis,
per quae spiritus et vita redit bonis
post mortem ducibus, [non celeres fugae
reiectaeque retrorsum Hannibalis minae,
non incendia Karthaginis impiae
eius qui domita nomen ab Africa
lucratus rediit] clarius indicant
laudes quam Calabrae Pierides; neque

si chartae sileant quod bene feceris,
mercedem tuleris. quid foret Iliae
Mavortisque puer, si taciturnitas
obstaret meritis invida Romuli?

ereptum Stygiis fluctibus Aeacum
virtus et favor et lingua potentium
vatum divitibus consecrat insulis.
[dignum laude virum Musa vetat mori]
caelo Musa beat. sic Iovis interest

A (a) BCRλlΨ

~~7. 15 pius (P^1)] pater δπV tullus dives (P^1)] d- t- *vel sim.* Ψ 17–20 *a nonnullis sine causa suspecti* 17 summae (P)] vitae δπV 19 avidi *coni. Bentley* 21 *def.* C splendide* *Hartmann* 28 pirithoo Rλ *corr.* π *corr.* φψ P : per *cett.* (*variant* αχ)~~

8. *carmen damnat Lehrs* 1 crassaque *Campbell*

A (a) BRλlΨ

6 quas aut (q- ut P^1)] qualis *Serv A. 6, 20* protulit (P^1)] prodidit *Serv.* 9 nec δV : non *cett.* 12 muneri (P^1)] -is ς *15* non – *19* rediit *del. Lachmann, 14–17 Peerlkamp, 17 Bentley; 14. 15. 18 habuit P, 14–18* αχ 15 celeris fuga ABλl 28 *et* 33 *del. Lachmann*

optatis epulis impiger Hercules,
clarum Tyndaridae sidus ab infimis
quassas eripiunt aequoribus ratis,
[ornatus viridi tempora pampino]
Liber vota bonos ducit ad exitus.

9

Ne forte credas interitura quae
longe sonantem natus ad Aufidum
non ante vulgatas per artis
verba loquor socianda chordis:

non, si priores Maeonius tenet
sedes Homerus, Pindaricae latent
Ceaeque et Alcaei minaces
Stesichorive graves Camenae,

nec, si quid olim lusit Anacreon,
delevit aetas; spirat adhuc amor
vivuntque commissi calores
Aeoliae fidibus puellae.

non sola comptos arsit adulteri
crinis et aurum vestibus illitum
mirata regalisque cultus
et comites Helene Lacaena,

primusve Teucer tela Cydonio
direxit arcu; non semel Ilios
vexata; non pugnavit ingens
Idomeneus Sthenelusve solus

A (a) BRλlΨ

34 ducit Rψχ : duxit ABλl

~~9. 4 loquar Rπφψ *Victorin. GL, 6, 181* 8 que RΨ : ve *cett.* 17 ve] que Rπφψ : *om.* δ 19 non] nec Rφψ 20 ve Rφψ : que *cett.*~~

uxor et soror tua quam si Augustae dicerentur. Sed, quae- 7
cumque illis ratio tantam modestiam suasit, hoc magis dignae
sunt, quae in animis nostris et sint et habeantur augustae,
quia non uocantur. Quid enim laudabilius feminis, quam si 8
uerum honorem non in splendore titulorum, sed in iudiciis
hominum reponant magnisque nominibus pares se faciant, et
dum recusant?

Iam etiam et in priuatorum animis exoleuerat priscum 85
mortalium bonum amicitia, cuius in locum migrauerant
adsentationes blanditiae et peior odio amoris simulatio.
Etenim in principum domo nomen tantum amicitiae, inane
scilicet inrisumque remanebat. Nam qui poterat esse inter 2
eos amicitia, quorum sibi alii domini alii serui uidebantur?
Tu hanc pulsam et errantem reduxisti: habes amicos quia
amicus ipse es. Neque enim ut alia subiectis, ita amor im- 3
peratur, neque est ullus adfectus tam erectus et liber et
dominationis impatiens, nec qui magis uices exigat. Potest 4
fortasse princeps inique, potest tamen odio esse non nullis,
etiamsi ipse non oderit: amari nisi ipse amet non potest.
Diligis ergo cum diligaris, et in eo quod utrimque honestis- 5
simum est, tota gloria tua est; qui superior factus descendis
in omnia familiaritatis officia, et in amicum ex imperatore
submitteris, immo tunc maxime imperator cum amicum agis.
Etenim cum plurimis amicitiis fortuna principum indigeat, 6
praecipuum est principis opus amicos parare. Placeat tibi 7
semper haec secta, et cum reliquas uirtutes tuas tum hanc
constantissime teneas, nec umquam tibi persuadeatur
humile esse principi nisi odisse. Iucundissimum est in rebus
humanis amari, sed non minus amare. Quorum utroque ita 8

8 iam etiam et *M*: iam et *Liuineius*, iam etiam *Keil* 10 odio *w*: ordo *M* 21 factus *g*: facis *H*: fatis *X* 25 amicos] *binc rursus, usque ad c. 86. 6, adest R* parare *M*: parere *R* 26 reliquas *R*: alias *M* tum *M*: tunc *R* 27 tibi *R*, *om. M* 28 principi *M*: principis *R*

frueris ut, cum ipse ardentissime diligas, adhuc tamen ardentius diligaris, primum quia facilius est unum amare quam multos, deinde quia tibi amicos tuos obligandi tanta facultas inest, ut nemo te possit nisi ingratus non magis amare.

86 Operae pretium est referre quod tormentum tibi iniunxeris, 5
ne quid amico negares. Dimisisti optimum uirum tibique
carissimum inuitus et tristis, et quasi retinere non posses,
quantumque amares eum, desiderio expertus es, distractus
2 separatusque, dum cedis et uinceris. Ita quod fando inaudi- 10
tum, cum princeps et principis amicus diuersa uelletis, id
potius factum est quod amicus uolebat. O rem memoriae lit-
terisque mandandam, praefectum praetorii non ex ingerenti-
bus se, sed ex subtrahentibus legere, eundemque otio quod
pertinaciter amet reddere, cumque sis ipse distentus imperî
3 curis, non quietis gloria cuiquam inuidere! Intellegimus, 15
Caesar, quantum tibi pro laboriosa ista statione et exercita
debeamus, cum otium a te tamquam res optima et petatur et
detur. Quam ego audio confusionem tuam fuisse, cum di-
gredientem prosequereris! Prosecutus es enim nec temperasti
tibi, quo minus exeunti in litore amplexus, in litore osculum 20
4 ferres. Stetit Caesar in illa amicitiae specula, stetit precatus-
que est abeunti prona maria celeremque, si tamen ipse
uoluisset, recursum nec sustinuit recedentem non etiam
5 atque etiam uotis et lacrimis sequi. Nam de liberalitate taceo.
Quibus enim muneribus aequari haec cura principis haec 25

2 diligaris *M*: diligares *R* 3 tanta facultas inest *R*: adest facultas tanta *M* 5 tibi *M*: sibi *R* 7 carissimum *M*: rarissimum *R* 8 quantumque *R*: quantum *M* 10 cum *M*: est quod cum *R* 11 factum *M*: tactum *R* 12 praetorii *M* (*cf. ep. x 57. 2*): praetorio *R* 13 se *R*, *om. M* ex *R*: e *M* quod *RH*: quem *X* 14 imperii curis *M*: in periculis *R* 15 non quietis *bis scripsit R* gloria *cod. Carolirubensis*: gloriam *RM* 16 laboriosa *M*: laboribus et *R* et *M*, *om. R* 19 es *R*, *om. M* temperasti *R*: te imperasti *M* 20 in litore (2°) *R*, *om. M* 21 stetit (2°) *R*, *om. M* 22 est abeunti prona *R*, *om. M* 24 et *R*, *om. M*

Tradurre e commentare il seguente brano:
Xen. An. II V 1-8 (ed. C. Hude - J. Peters, Leipzig 1972)

νων στρατιὰν πολλὴν ἄγων ὡς βοηθήσων βασιλεῖ· καὶ ἐπιστήσας τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα παρερχομένους τοὺς Ἕλληνας ἐθεώρει. ὁ δὲ Κλέαρχος ἡγεῖτο μὲν εἰς δύο, ἐπο- 26
ρεύετο δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐφιστάμενος· ὅσον δ' ἂν χρόνον τὸ ἡγούμενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστῇ, τοσοῦτον [ἦν] ἀνάγκη χρόνον δι' ὅλου τοῦ στρατεύματος γίγνεσθαι τὴν ἐπίστασιν, ὥστε τὸ στράτευμα καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἕλλησι δόξαι πάμπολυ εἶναι, καὶ τὸν Πέρσην ἐκπεπλῆχθαι θεωροῦντα. ἐντεῦθεν δὲ ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Μηδίας σταθμοὺς ἑρή- 27
μους ἓξ παρασάγγας τριάκοντα εἰς τὰς Παρυσάτιδος κώμας τῆς Κύρου καὶ βασιλέως μητρός. ταύτας Τισσαφέρνης Κύρῳ ἐπεγγελῶν διαρπάσαι τοῖς Ἕλλησιν ἐπέτρεψε πλὴν ἀνδραπόδων. ἐνῆν δὲ σῖτος πολὺς καὶ πρόβατα καὶ ἄλλα χρήματα. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους 28
τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις ᾠκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων ὄνομα Καιναί, ἐξ ἧς οἱ βάρβαροι διῆγον ἐπὶ σχεδίαις διφθερίναις ἄρτους, τυρούς, οἶνον.

Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ V
εὖρος τεττάρων πλέθρων. καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαι μὲν ἦσαν, φανερὰ δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή. ἔδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι 2
τῷ Τισσαφέρνει, καὶ εἴ πως δύναιτο παῦσαι τὰς ὑποψίας πρὶν ἐξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἔπεμψέ τινα ἐροῦντα

2 στήσας f ἐθεώρει τοὺς Ἕλλ. f 5 ἐπιστῇ f Suid. s. v. ἐφιστάμενος; ἐπιστήσειε rell. ἦν om. f Suid. 6 γίν. cH ἐπίτασιν F 7 καὶ αὐτοῖς] ἑαυτοῖς AE 8 θεωροῦνταν C 9 Μηδίας DM Μηδείας rell. 12 ἐπέτρεψε (-εν F) τοῖς Ἕλλ. CBE[A] 14 ἐντεῦθεν διεπορ. MC^3 15 τέτταρας] πέντε f 17 Καιναί F Καίνναι M 18 σχεδίας διφθερῶν f 19 τυρὸν f 20 ἀφίκοντο f Ζάπαταν e Ζάβατον f 23 ξυγγ. e (it. p. 68, 1) 24 τῷ om. f καὶ del. Cobet 25 ἔπεμφέν CF

ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρήζοι. ὁ δὲ ἑτοίμως ἐκέλευεν ἥκειν.
3 ἐπειδὴ δὲ συνῆλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε. Ἐγώ, ὦ Τισσαφέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς δεδομένας μὴ ἀδικήσειν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ σέ τε ὁρῶ ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὁρῶντες ταῦτα ἀντιφυ- 5
4 λαττόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐδὲν δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθέσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν ἐγώ τε σαφῶς οἶδα ὅτι ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἐλθεῖν, ὅπως, εἰ δυναίμεθα, ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. καὶ γὰρ οἶδα ἀνθρώπους ἤδη τοὺς μὲν 10
5 ἐκ διαβολῆς τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας οἳ φοβηθέντες ἀλλήλους, φθάσαι βουλόμενοι πρὶν παθεῖν, ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλλοντας οὔτ' ἂν βουλομένους τοιοῦτον
6 οὐδέν. τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα ἂν παύεσθαι ἧκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι ὡς 15
7 σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὅρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύνοιδεν αὐτῷ παρημεληκώς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι. τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων τις ἀποφύ- 20
γοι οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίη οὔθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίη· πάντῃ γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχα
8 καὶ πανταχῇ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι. ~~παραμύθιον~~

1 χρήζει e ἐκέλευσεν f 2 ξυν. e Τισσαφέρνει F 4 διδομένας F τε om. f 6 -τώμεθα F οὐδὲν f οὐ e αἴσθεσθαι CAF 7 κακοποιεῖν f 8 οὐδὲν τοιοῦτον f 9 σου FH 10 ἤδη post οἶδα f, ante ἀνθρ. οἶδα E 11 καὶ om. M 13 ἂν Madvig αὖ e, om. f 15 ἂν s. v. C 17 ὅρκοι ἡμᾶς f Stob. flor. III 28, 10 18 αὐτῷ CFM 19 οὔποτ' ἂν ἐγὼ Stob. -νήσαιμι M 20 οὔτ' om. e ὑπὸ e τάχους f Stob. τάχους οὔτε ὁποίαν e φεύγων τις f Stob. τις φεύγων e ἀποφεύγοι Stob. 21 ὁποῖον Stob. ἂν f Stob., om. e οὔθ' ex οὔτ' corr. C ὀχυρὸν Stob. 22 ὕποχα (cf. Aeschyl. Pers. 23)] χα in lit. C 23 πανταχῇ] -χοῖ D πάντη Stob., om. e

Tradurre e commentare il seguente passo:

Soph. *OC* vv. 720-760 (ed. G. Avezzù, Fondazione Lorenzo Valla 2008)

AN. ὦ πλεῖστ' ἐπαίνοις εὐλογούμενον πέδον,
νῦν σὸν τὰ λαμπρὰ ταῦτα δὴ φαίνειν ἔπη.
OI. τί δ' ἔστιν, ὦ παῖ, καινόν;
AN. ἆσσον ἔρχεται
Κρέων ὅδ' ἡμῖν οὐκ ἄνευ πομπῶν, πάτερ.
OI. ὦ φίλτατοι γέροντες, ἐξ ὑμῶν ἐμοὶ
φαίνοιτ' ἂν ἤδη τέρμα τῆς σωτηρίας.
ΧΟ. θάρσει, παρέσται. καὶ γάρ, εἰ γέρων κυρῶ,
τὸ τῆσδε χώρας οὐ γεγήρακεν σθένος.

ΚΡΕΩΝ

ἄνδρες χθονὸς τῆσδ' εὐγενεῖς οἰκήτορες,
ὁρῶ τιν' ὑμᾶς ὀμμάτων εἰληφότας
φόβον νεώρη τῆς ἐμῆς ἐπεισόδου·
ὃν μήτ' ὀκνεῖτε μήτ' ἀφῆτ' ἔπος κακόν.
ἥκω γὰρ οὐχ ὡς δρᾶν τι βουληθείς, ἐπεὶ
γέρων μέν εἰμι, πρὸς πόλιν δ' ἐπίσταμαι
σθένουσαν ἥκων, εἴ τιν' Ἑλλάδος, μέγα·
ἀλλ' ἄνδρα τόνδε τηλικόσδ' ἀπεστάλην
πείσων ἕπεσθαι πρὸς τὸ Καδμείων πέδον,
οὐκ ἐξ ἑνὸς στείλαντος ἀλλ' ἀστῶν ὑπὸ
πάντων κελευσθείς, οὕνεχ' ἥκέ μοι γένει
τὰ τοῦδε πενθεῖν πήματ' εἰς πλεῖστον πόλεως.
ἀλλ', ὦ ταλαίπωρ' Οἰδίπους, κλύων ἐμοῦ
ἰκοῦ πρὸς οἴκους· πᾶς σε Καδμείων λεὼς
καλεῖ δικαίως, ἐκ δὲ τῶν μάλιστ' ἐγώ,
ὅσφπερ, εἰ μὴ πλεῖστον ἀνθρώπων ἔφυν
κάκιστος, ἀλγῶ τοῖσι σοῖς κακοῖς, γέρον,
ὁρῶν σε τὸν δύστηνον ὄντα μὲν ξένον,
ἀεὶ δ' ἀλήτην κἀπὶ προσπόλου μιᾶς
βιοστερῆ χωροῦντα, τὴν ἐγὼ τάλας
οὐκ ἄν ποτ' ἐς τοσοῦτον αἰκίας πεσεῖν
ἔδοξ', ὅσον πέπτωκεν ἥδε δύσμορος,
ἀεί σε κηδεύουσα καὶ τὸ σὸν κάρα
πτωχῷ διαίτῃ, τηλικοῦτος, οὐ γάμων
ἔμπειρος, ἀλλὰ τοὐπιόντος ἁρπάσαι.
ἆρ' ἄθλιον τοὔνειδος, ὦ τάλας ἐγώ,
ὠνείδισ' εἰς σὲ κἀμὲ καὶ τὸ πᾶν γένος;
ἀλλ' οὐ γὰρ ἔστι τἀμφανῆ κρύπτειν, σύ νυν
πρὸς θεῶν πατρῴων, Οἰδίπους, πεισθεὶς ἐμοὶ
κρύψον θελήσας ἄστυ καὶ δόμους μολεῖν
τοὺς σοὺς πατρῴους, τήνδε τὴν πόλιν φίλως
εἰπών· ἐπαξία γάρ· ἡ δ' οἰκοι πλέον
δίκῃ σέβοιτ' ἄν, οὖσα σὴ πάλαι τροφός.

714. ἵπποισιν T: -οι rell. 715. ταῖσδε κτίσας Canter: ταῖσδ' ἔκτισας T ταῖσδ' ἔκτισας rell. 716. ἁ codd., edd. pler.: σὰ Musgrave 716-7. ἔκπαγλ' ἄλια χερσὶ codd.: ἔκ. ἀλὶ (post Page) χέρσον Dawe ἔκπαγλα χοροῖσιν Ll.-J. – W. 717. παραπτομένα LQ^sRaz, D. – I., Dawe, Colonna: παραπτώμενα (ω ex corr.) K παραπεπταμένα T παραϊσσομένα post Meineke Campbell (cf. Campbell[1]) προσαρμοζομένα prop. Jebb παραλλασσομένα prop. Pearson παραπετομένα Ll.-J. – W. 718. τᾶν Platt, Dawe, Ll.-J. – W.: τῶν codd. 721. σὸν Nauck, edd. pler. (et Dawe[e]): σοὶ codd., Campbell (def. Campbell[1]), D. – I., Colonna, Ll.-J. – W. (cf. Ll.-J. – W.[2]) σ' αὖ Dawe σοῦ «fort.» Pearson | δὴ L, edd. pler. (et Dawe[e]): δεῖ KrazT, Ll.-J. – W., Dawe | φαίνειν: κραίνειν Nauck 726. κυρῶ L[1] s. l. (uerba κυρῶ δηλονότι non scholiastae sed editoris Romani sunt), azT, Hermann, Pearson, Dawe: ἐγὼ L[1]r, edd. permulti ἐγὼ κυρῶ K 727. χώρας: χειρός Naber, alii 729. ὁρῶ IazT: ὁρῶν r | εἰληφότα Blaydes[a], Nauck, Sch. – N. – R

734. εἴ τιν': γρ. εἴ τις (quod interpretatur ὁ καὶ κάλλιον) «cod. Ven.» Hermann 735. τηλικόσδ' Brunck, edd. pler.: τηλίκονδ' I τηλικόνδ' aZo, Campbell (def. Campbell[1]), Colonna τηλίκον QZnT τηλίκων R 736. Καδμείων LrUYZnT: -εῖον KAZo 737. ἀστῶν rzT, usque ad Hermann edd. pler., Jebb, post Pearson edd. pler.: ἀνδρῶν IAU, Hermann, Campbell (sed cf. Campbell[1]), D. – I., Colonna ἀνδρὸς Y 738. κελευσθείς: κελευθείς Q 739. del. Dobree, obl. Wecklein[1] | εἰς Ir: ἢ azT 740. κλύων: κλυὼν West[3], Ll.-J. – W. 741. ἰκοῦ Elmsley: ἵκου L in l., K ἵκου L[1] s. l., razT, Su. | Καδμείων Ira, s. l. ZnT: -εῖος zT 742. μάλιστ' Ira: πάντων zT 743-4. εἰ μὴ ... κάκιστος delendum cens. Nauck, uel 743 una cum κάκιστος in μάλισθ' δς immut. (obl. Wecklein[1]; cf. Bremer) 743. del. Ll.-J. – W. (sed cf. Ll.-J. – W.[2]) | ὅσφπερ: μάλιστα δ', retento u. 742 πάντων, Porson[2] 744. κάκιστος Ira: μάλιστ' z μάλιστα δ' T, Ll.-J. – W. (sed cf. Ll.-J. – W.[2]) | ἀλγῶ L'KraZnT: om. L^sc ἐπαλγῶ Zo | γέρον: πλέον van Eldik 748. ἐς: ἐς r | αἰκίας: αἰκείας La, Elmsley, Pearson (obl. Hermann) 749. ἥδε: ἤδ' ἡ zT ἤδη K 751. πτωχῷ L in l.: -ῇ L s. l., rell.

755. νυν edd.: νῦν codd. (etiam L) νιν Linwood, Blaydes, Campbell[1] 757. κρύψον Ira, edd. pler. (dub. accipiunt Reisig et Hermann, qui κάμψον perpendit): κύψον zT, crucibus adf. Dawe, West[3], Ll.-J. – W. (qui et τάλμα considerant), alii alia 759. οἴκοι: ἐκεῖ Wecklein 760. σὴ: σου r 761. ἂν φέρων

8

Donarem pateras grataque commodus,
Censorine, meis aera sodalibus,
donarem tripodas, praemia fortium
Graiorum, neque tu pessima munerum
ferres, divite me scilicet artium
quas aut Parrhasius protulit aut Scopas,
hic saxo, liquidis ille coloribus
sollers nunc hominem ponere, nunc deum:

sed non haec mihi vis, nec tibi talium
res est aut animus deliciarum egens.
gaudes carminibus; carmina possumus
donare et pretium dicere muneri.

non incisa notis marmora publicis,
per quae spiritus et vita redit bonis
post mortem ducibus, [non celeres fugae
reiectaeque retrorsum Hannibalis minae,
non incendia Karthaginis impiae
eius qui domita nomen ab Africa
lucratus rediit] clarius indicant
laudes quam Calabrae Pierides; neque

si chartae sileant quod bene feceris,
mercedem tuleris. quid foret Iliae
Mavortisque puer, si taciturnitas
obstaret meritis invida Romuli?

ereptum Stygiis fluctibus Aeacum
virtus et favor et lingua potentium
vatum divitibus consecrat insulis.
[dignum laude virum Musa vetat mori]
caelo Musa beat. sic Iovis interest

A (a) BCRλlΨ

~~7. 15 pius (P^1)] pater δπV — tullus dives (P^1)] d. t. *vel sim.* Ψ — 17–20 *a nonnullis sine causa suspecti* — 17 summae (P)] vitae δπV — 19 *avidi coni. Bentley* — 21 *def.* C — splendide* *Hartmann* — 28 piritoo Rλ *corr.* π *corr.* φψ P^1 : per *cett.* (*variant* σχ)~~

8. *carmen damnat Lehrs* 1 crassaque *Campbell*

A (a) BRλlΨ

6 quas aut (q- ut P^1)] qualis *Serv A. 6, 20* protulit (P^1)] prodidit *Serv.* 9 nec δV : non *cett.* 12 muneri (P^1)] -is ς *15* non – *19* rediit *del. Lachmann, 14–17 Peerlkamp, 17 Bentley; 14. 15. 18 habuit P, 14–18* σχ 15 celeris fuga ABλl 28 *et* 33 *del. Lachmann*

optatis epulis impiger Hercules,
clarum Tyndaridae sidus ab infimis
quassas eripiunt aequoribus ratis,
[ornatus viridi tempora pampino]
Liber vota bonos ducit ad exitus.

9

Ne forte credas interitura quae
longe sonantem natus ad Aufidum
non ante vulgatas per artis
verba loquor socianda chordis:

non, si priores Maeonius tenet
sedes Homerus, Pindaricae latent
Ceaeque et Alcaei minaces
Stesichorive graves Camenae,

nec, si quid olim lusit Anacreon,
delevit aetas; spirat adhuc amor
vivuntque commissi calores
Aeoliae fidibus puellae.

non sola comptos arsit adulteri
crinis et aurum vestibus illitum
mirata regalisque cultus
et comites Helene Lacaena,

primusve Teucer tela Cydonio
direxit arcu; non semel Ilios
vexata; non pugnavit ingens
Idomeneus Sthenelusve solus

A (a) BRλlΨ

34 ducit Rψσχ : duxit ABλl

~~9. 4 loquar Rπφψ *Victorin. GL, 6, 181* — 8 que RΨ : ve *cett.* — 17 ve] que Rπφψ : *om.* δ — 19 non] nec Rφψ — 28 ve Rφψ : que *cett.*~~

2. A partire da casi di studio documentati (massimo cinque titoli bibliografici), si rifletta sulle dinamiche di interazione tra esseri umani e ambiente in un determinato contesto (urbano, rurale, montano o costiero), con attenzione alle strategie di gestione e utilizzo delle risorse e alle trasformazioni del paesaggio.